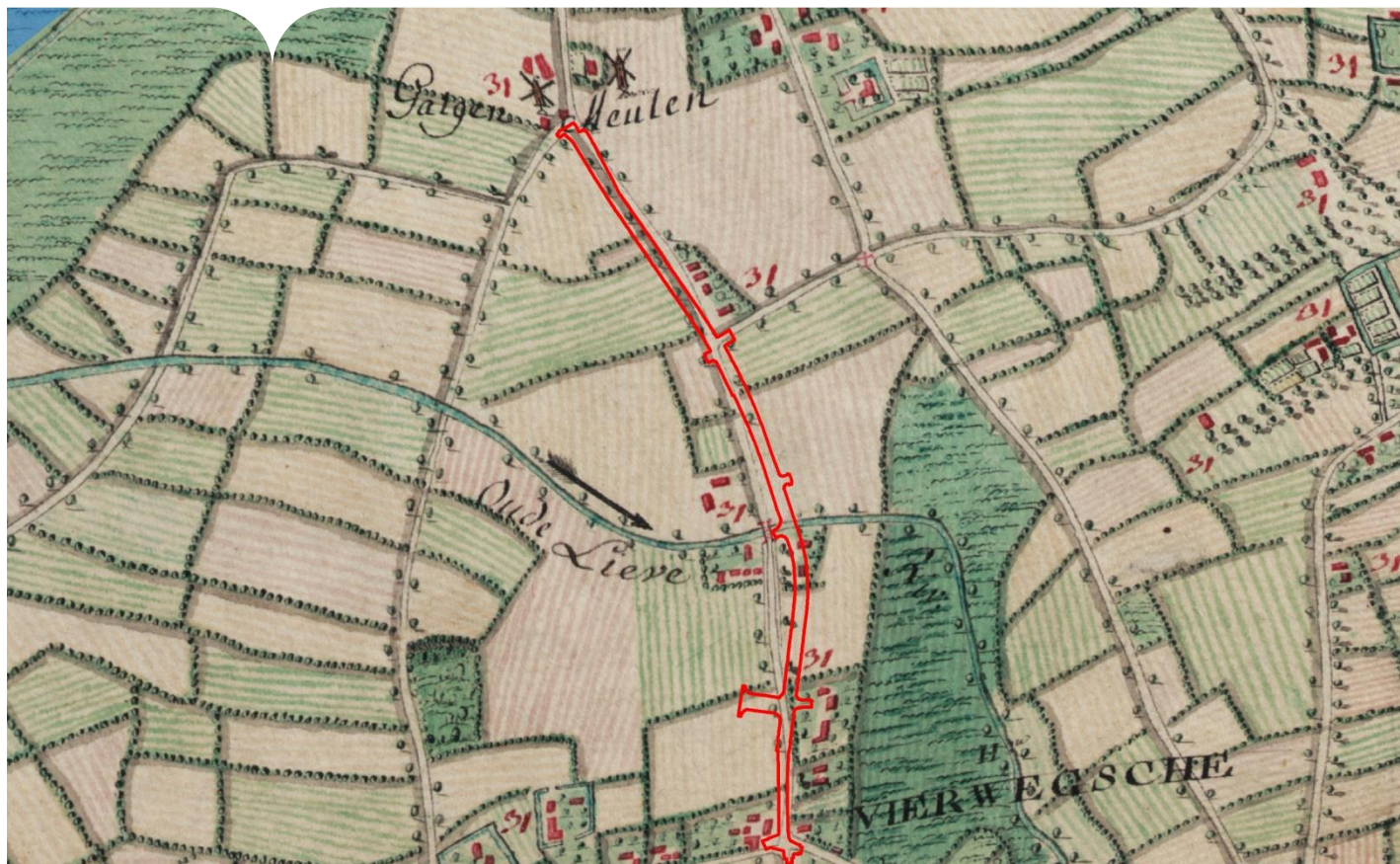

STADSARCHEOLOGIE GENT

Gent, Wondelgem, Evergemsesteenweg

Archeologienota

Projectcode 2020C123

1 april 2020

DEEL 2 – BUREAUONDERZOEK

Colofon

Stad Gent

Departement Stedelijke Ontwikkeling – Dienst Monumentenzorg en Stadsarcheologie Gent

Publicatiedatum

1 april 2020

Titel

Gent, Wondelgem, Evergemsesteenweg

Auteurs

Gunter Stoops

Projectnummer

2020C123

Opdrachtgever

Stad Gent, Botermarkt 1, 9000 Gent

Projectleiding

Stadsarcheologie Gent

Erkend archeoloog

Gunter Stoops, OE/ERK/2015/00013

Datum:

23 maart – 1 april 2020

Wettelijk depotnummer:

D/2020/0341/10

Contact

Gunter Stoops

gunter.stoops@stad.gent

Tel. 09/2665773

<https://stad.gent/nl/cultuur-sport-vrije-tijd/cultuur/stadsarcheologie>

Postadres

Stad Gent – Dienst Monumentenzorg en Stadsarcheologie Gent

Stadhuis, Botermarkt 1, 9000 Gent

Bezoekadres

Dulle-Grietlaan 12, 9050 Gentbrugge

Tel. 09 066 57 60

Inhoud

1. Samenvatting	4
2. Beschrijvend deel	6
2.1. Administratieve gegevens	6
2.2. Juridische context	7
2.3. Onderzoekskader	7
2.4. Ruimtelijke situering en huidige situatie	7
2.5. Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	10
2.6. Archeologisch potentieel	10
2.6.1. Methode en onderzoeksvragen	10
2.6.2. Fysisch geografische situatie	10
2.6.3. Bekende archeologische vindplaatsen	11
2.6.4. Archeologische indicatoren	11
2.6.5. Verstoringshistoriek	12
3. Assessmentrapport	13
3.1. Landschappelijke gegevens	13
3.1.1. Topografie en hydrologie	13
3.1.2. Geologie	14
3.1.3. Bodem	16
3.1.4. Verstoringshistoriek	17
3.2. Historische en cartografische gegevens	17
3.3. Archeologische gegevens	20
3.3.1. Beschrijving van de gekende archeologische waarden	20
3.4. Archeologische verwachting en afweging verder vooronderzoek	21
4. Relevante bibliografie	23
Thesaurus	24

1. Samenvatting

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het wegenis- en rioleringsontwerp Evergemsesteenweg te Wondelgem, Gent. Deze aanvraag behelst herinrichting van het wegdek, uitbreken van een stalen waterleiding en tevens de realisatie van een gescheiden rioleringsstelsel.

De projectoppervlakte bedraagt 19975 m², het projectgebied is gelegen buiten de Archeologische zone 'Historische stadskern van Gent'. Een archeologienota is wettelijk verplicht en noodzakelijk.

Tijdens het bureauonderzoek werden enkele onderzoeksvragen gesteld:

- > Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
De projectzone ligt ten noorden van de stadskern van Gent en loopt naar het noorden weg van de dorpskern van Wondelgem. Op historisch kaartmateriaal ligt 300 m ten westen Vroonstalledries met de parochiekerk Sint-Catharina. Het huidige wegtracé is postmiddeleeuws of ouder en is terug te vinden op de kaart van Ferraris (1777). De weg kruist de Lieve met een brug. De weg gaat van een Leiemeander over een rug van zand en licht zandleem naar de vallei van de Kale.
- > Zijn er gegevens gekend over de eventuele verstoring van de bodem?
Verstorings uit het recente verleden die een impact hebben op het archeologisch bodemarchief zijn de huidige riolering met aanleg sleuf en alle aansluitingen, evenals de nutsleidingen en alle huisaansluitingen. Ook een oude stalen waterleiding die tijdens de werken uitgebroken wordt heeft al voor verstoring gezorgd. Het betreft een oud wegtracé, wat impliceert dat oudere sporen mogelijk door het gebruik als weg vervaagd of reeds volledig onleesbaar zijn.
- > Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het projectgebied?
Het uitgevoerde bureauonderzoek geeft aan dat men binnen het projectgebied rekening moet houden met sporen die duiden op activiteiten in de (post)middeleeuwen. Alles wijst er echter op dat de projectzone toen ook al als weg gebruikt werd.
- > Wat is de impact van de geplande werken?
De geplande werken, in casu het ontdubbelen van het rioleringsstelsel gaan dieper en/of breder dan de bestaande verstoring voor de huidige riolering.
- > Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
Op basis van het gevoerde bureauonderzoek kan gesteld worden dat de projectzone al sinds de middeleeuwen deel uitmaakt van een wegtracé van het dorpscentrum van Wondelgem naar het noorden. De kaart van Ferraris (1777) laat langsheen deze weg voornamelijk akkerland en enkele kleine hoeves zien.
- > Is het nodig andere vormen van vooronderzoek in te schakelen om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden?

Op basis van het gevoerde bureauonderzoek is duidelijk dat deze plek weinig potentieel aan archeologische informatie herbergt, behalve het feit dat het al minstens 250 jaar een wegtracé is. Andere vormen van archeologisch vooronderzoek zullen hier geen meerwaarde opleveren.

Vanuit deze wetenschap meent Stadsarcheologie Gent in het Programma van maatregelen dat er GEEN verder archeologisch onderzoek nodig is.

2. Beschrijvend deel

2.1. Administratieve gegevens

Projectcode	2020C123
Locatie	Oost-Vlaanderen, Gent, Wondelgem, Evergemsesteenweg
Kadaster	Afdeling 30, Sectie A en C, openbaar domein
Bounding Box	xMin,yMin 103978, 197998 xMax,yMax 104313, 198963
Oppervlakte percelen	19975 m ²
Oppervlakte voorziene ingrepen	19975 m ²
Onderdeel Archeologische zone	Neen
Reden van de ingreep	Het wegen- en rioleringsontwerp omvat de volledige heraanleg van de Evergemsesteenweg tussen de Industrieweg en de Sint-Markoenstraat en de heraanleg van de Haagbeuklaan. De riolering wordt ontdubbeld.
Betrokken actoren en specialisten	Peter Steurbaut (historisch kaartmateriaal)

2.2. Juridische context

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag, van een publiekrechtelijke aanvrager, voor werken BUITEN de Gentse vastgestelde archeologische zone. Volgens het gewestplan 'Gentse en Kanaalzone' ligt het project in woongebied. Het betreft hier een zone waarbij de totale oppervlakte van de percelen 3000 m² of meer beslaat en de ingreep minimaal 1000 m².

De oppervlakte van het betreffende perceel in casu openbaar domein bedraagt 19975 m², dit is ook de oppervlakte van het projectgebied en de verstoring. Vandaar is men verplicht een archeologienota waarvan akte toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3. Onderzoekskader

Aanleiding voor dit bureau-onderzoek vormt de heraanleg van de wegenis en ontdubbelen van de riolering in de Evergemsesteenweg, Wondelgem. Met dit bureau-onderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een archeologienota waarvan akte werd genomen en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid. Finaal formuleert het archeologische vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

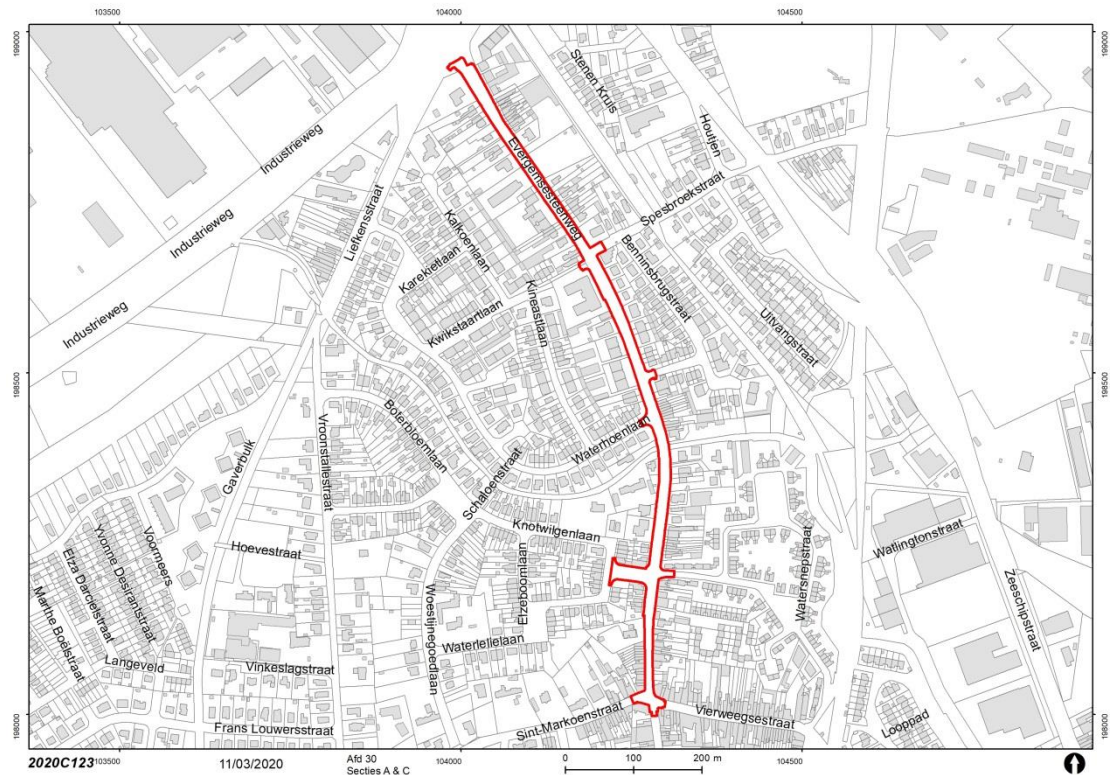
2.4. Ruimtelijke situering en huidige situatie

De projectzone Evergemsesteenweg situeert zich op ca. 4 km tot 5 km ten noorden van het historische centrum van Gent.

De onderhavige straat vormt een oud wegtracé dat van bij de dorpskern van Wondelgem naar het noorden loopt en een verbinding vormt met Evergem (situatie Kaart van Ferraris; 1775). De huidige weg volgt nog steeds het oude tracé. De Lieve, midden 13de eeuw gegraven en komende vanuit het Leiealluvium richting Kalevallei doorsnijdt de tussenliggende zandrug diagonaal en kruist de projectzone.

De projectzone ligt tussen de 6,5 m en de 7,5 m boven de zeespiegel.

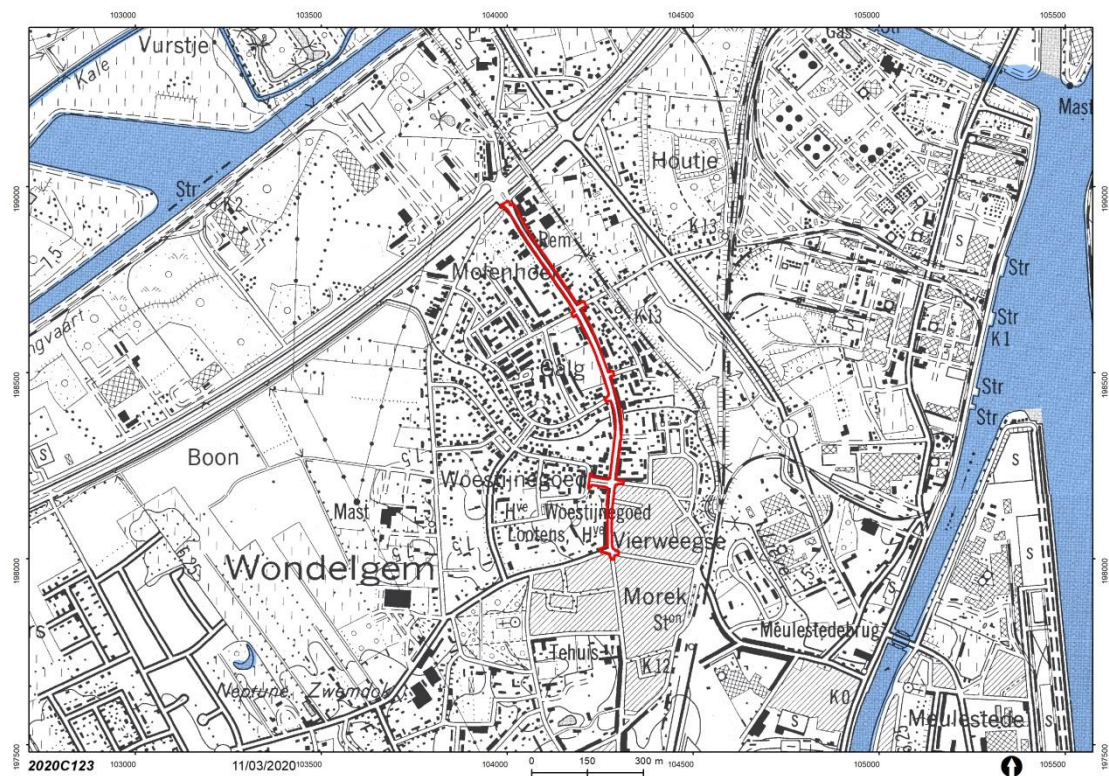
Over het hele tracé waar de nieuwe ontdubbelde riolering komt, ligt momenteel al riolering en een stalen waterleiding. De verstoring hiervoor gaat plaatselijk van 1,1 m tot 2,7 m diep. Het nieuwe rioleringsstelsel zal op een diepte van 1,5 m tot 3,5 m aangelegd worden. Het tracé van beide nieuwe buizen bevindt zich tussen de oude tracés.

Figuur 1: Situering projectgebied op huidig kadaster (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

Figuur 2: Situering projectgebied op de GRB basiskaart (AGIV GRB Basiskaart & Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

Figuur 3: Situering projectgebied op de Topografische kaart 1881 (NGI en AGIV)

Figuur 4: Situering projectzone op de orthofoto van 2018 (Eurosense Belfoto & Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

2.5. Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

De aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning omvat wegeniswerken en het ontdubbelen van bestaande riolering.

Figuur 5: Overzicht plannen zie bijlage (Stad Gent, Dienst Wegen, bruggen en waterlopen)

De totale ingreep (ca. 19975 m²) bestaat uit:

- > Ontharden, nieuwe wegaanleg en ontdubbelen riolering

In het kader van de geplande aanvraag tot omgevingsvergunning, is een archeologienota waarvan akte noodzakelijk.

2.6. Archeologisch potentieel

2.6.1. Methode en onderzoeksvragen

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek. **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.**

Hierbij werden een aantal onderzoeksvragen opgesteld betreffende de projectlocatie:

- > Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- > Zijn er gegevens gekend over de eventuele verstoring van de bodem?
- > Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het projectgebied?
- > Wat is de impact van de geplande werken?
- > Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- > Is het nodig andere vormen van vooronderzoek in te schakelen om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden?

2.6.2. Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare

landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Het projectgebied Evergemsesteenweg, Wondelgem, wordt gekenmerkt door zijn ligging buiten de middeleeuwse stad, als verbindingsweg tussen twee dorpskernen in recent geurbaniseerd landbouwgebied. Hierdoor heeft het bureau-onderzoek zich toegespitst op de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied. **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.**

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- > Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- > Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- > Bodemkaart
- > Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- > Hydrografische kaart van Vlaanderen
- > Bodemerosiekaart
- > Bodemgebruikskaart

2.6.3. Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van het agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd evenals diverse wetenschappelijke literatuur; bestaande uit voornamelijk door Stadsarcheologie Gent opgebouwde en bestudeerde archeologische ensembles en bewaard in De Zwarte Doos. Dit werd aangevuld met het raadplegen van de Inventaris Onroerend Erfgoed (erfgoedobjecten), de Inventaris van de beschermde archeologische sites en de Inventaris van de beschermde monumenten, landschappen en stadsgezichten; evenals de Steneninventaris (de door Stadsarcheologie Gent opgemaakte en bijgehouden inventaris van alle gekende 13de-eeuwse (natuur)stenen huizen op grondgebied Gent) en de Inventaris van de walsites (de door Stadsarcheologie Gent opgemaakte en bijgehouden inventaris van alle op cartografie voorkomende sites met walgracht op grondgebied Gent). **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.**

2.6.4. Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën waaronder ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Omdat het projectgebied in een zone met een dense historische bebouwing ligt, werden verschillende bronnen nagekeken om aldus een inzicht te krijgen in de geschiedenis van deze site. Daarbij werd aandacht besteed aan het onderzoek van archieven en eventueel eerder uitgevoerd onderzoek naar de historische bebouwing of landschapsgebruik. Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd. **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen in het assessmentrapport.**

- > Panorama op Gent, 1534
- > Kaart van Jacob van Deventer, midden 16de eeuw
- > Kaart van Braun en Hogenberg, 1572
- > Kaart van Horenbault, 1619

- > Kaart van Hondius, 1641
- > Kaart van Ferraris, 1771-1777
- > Kaart van G. Goethals, 1796
- > Atlas der Buurtwegen, 1843-1845
- > Primitief kadaster, ca. 1830-1835
- > Popp Kadasterkaarten, 1842-1879
- > Kaart van P. en L. Gérard (1855)
- > Kaart van Gevaert en Van Impe (1878)
- > Plattegrond van Gent door Compijn & Soenen (1912)
- > Luchtfoto, 2017-2018

2.6.5. Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken, kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kunnen verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

Om een correcte inschatting hiervan te maken werd gebruik gemaakt van volgende bronnen:

- > Kadasterkaart
- > topografische kaart (1981)
- > orthogonale luchtfoto
- > ontwerpplannen met aanwezige nutsleidingen en riolering

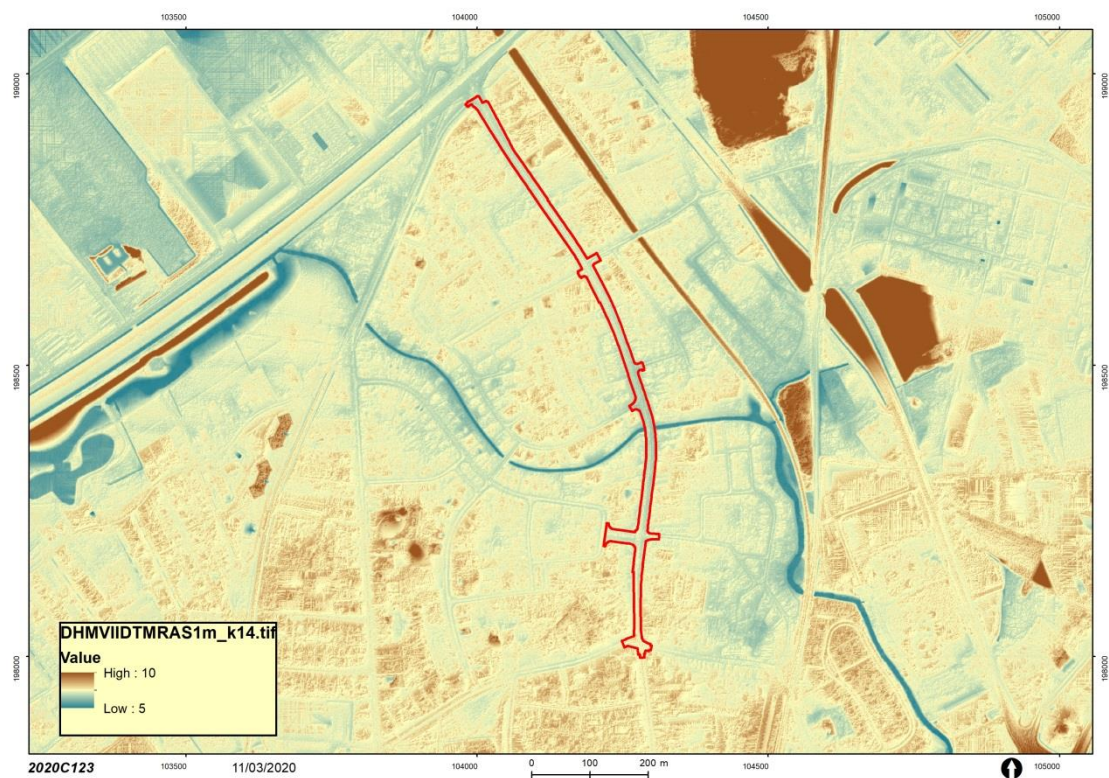
Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.

3. Assessmentrapport

3.1. Landschappelijke gegevens

3.1.1. Topografie en hydrologie

De projectzone Evergemsesteenweg situeert zich op ca. 4 km tot 5 km ten noorden van het historische centrum van Gent. Het tracé dwarsst een zandrug tussen de linker Leieoever, op de buitenkant van een brede meander, en de Kalevallei noordelijker. Het gebied tussen Beide aluvia bestaat vooral uit matig droge tot licht vochtige zand- en licht zandleemgronden (Wondelgem). De kunstmatig gegraven 13de-eeuwse Lieve doorsnijdt eveneens diagonaal deze rug en kruist de projectzone.

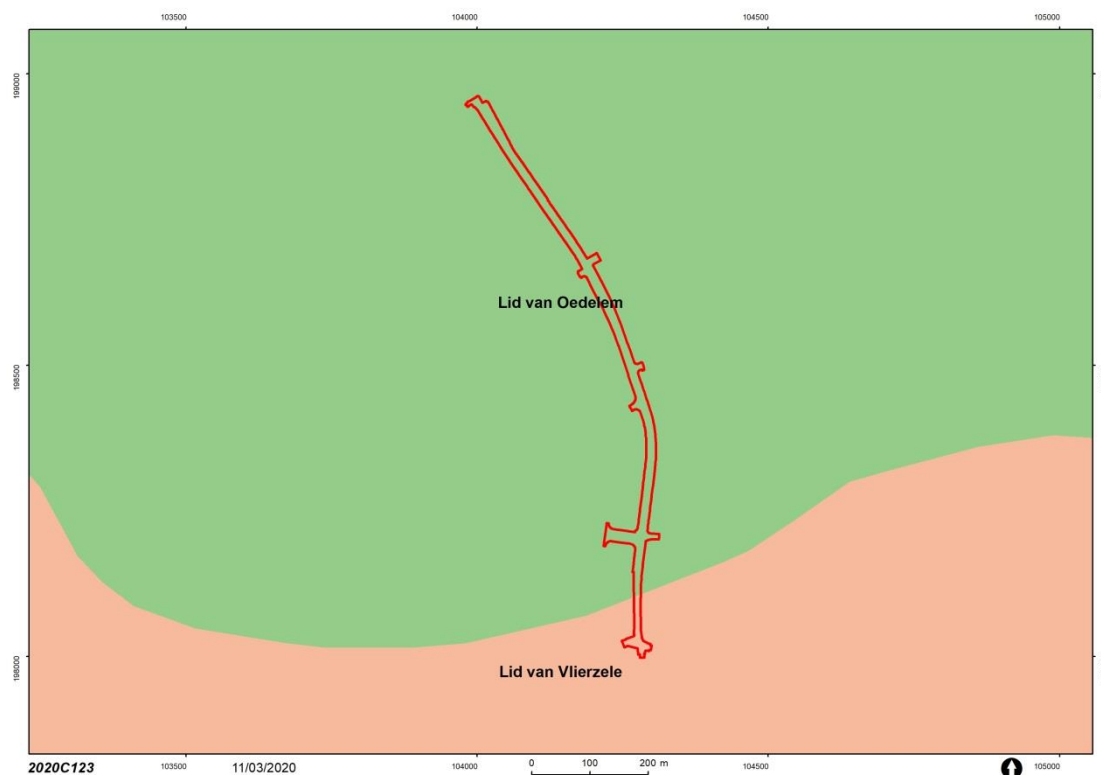

Figuur 6: Het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen met aanduiding van het projectgebied (AGIV)

3.1.2. Geologie

Op de Tertiair geologische kaart situeert het projectgebied zich op het Lid Vlierzele en het Lid van Oedelem. Het Lid van Vlierzele bestaat uit groen tot grijsgroen fijn zand, soms kleihoudend, plaatselijk dunne zandsteenbankjes, glauconiet- en glimmerhoudend. Het lid van Oedelem bestaat uit donkergrijs tot bleekgrijs zeer fijn zand met kleiige eenheden en kalkzandsteenbanken. Het is kalkhoudend met soms zeer veel schelpen¹.

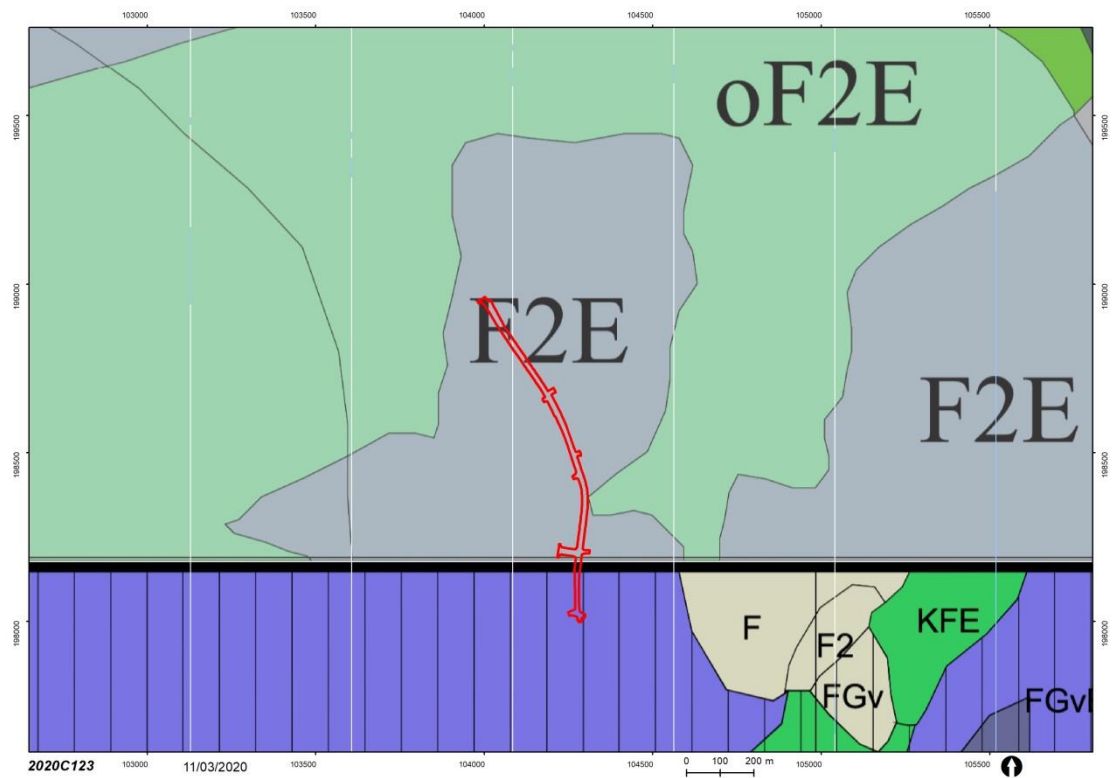
Op de Quartair geologische kaart bevindt het projectgebied zich ter hoogte van geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie, behalve ter hoogte van de Lieve².

Figuur 75: De projectzone aangeduid op de Tertiaire geologische kaart (MVG dep EWBL afd. natuurlijke rijkdommen & energie)

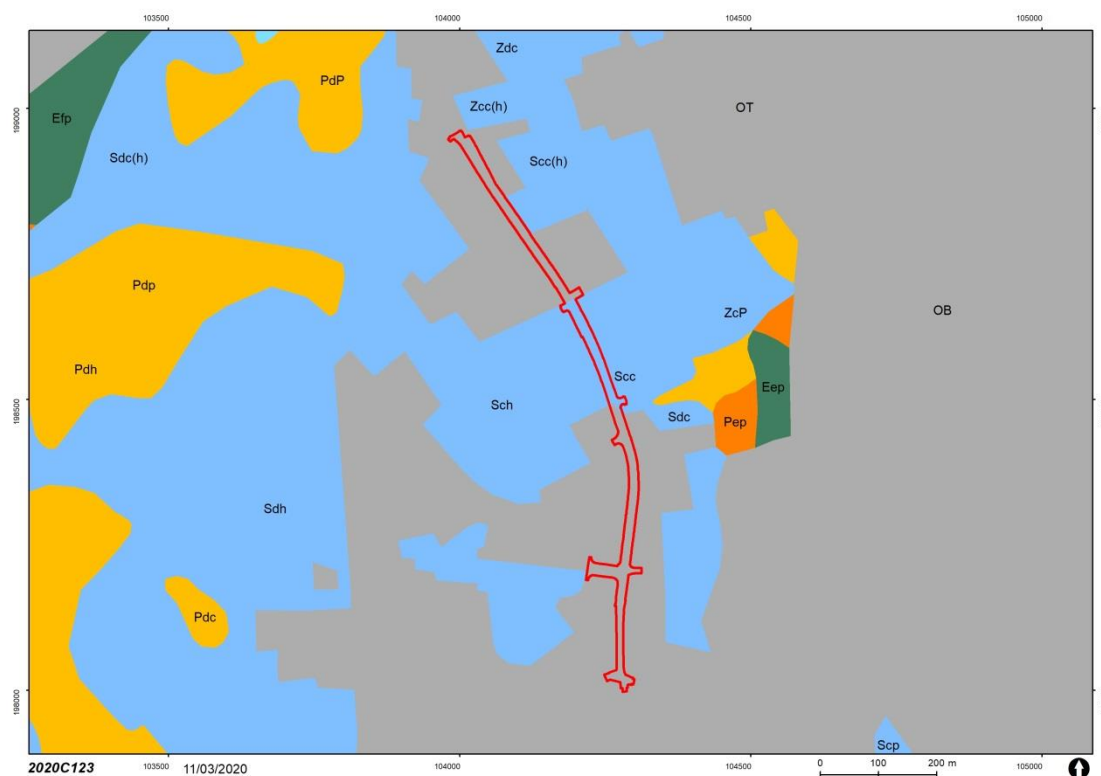
¹ www.dov.vlaanderen.be

² www.dov.vlaanderen.be

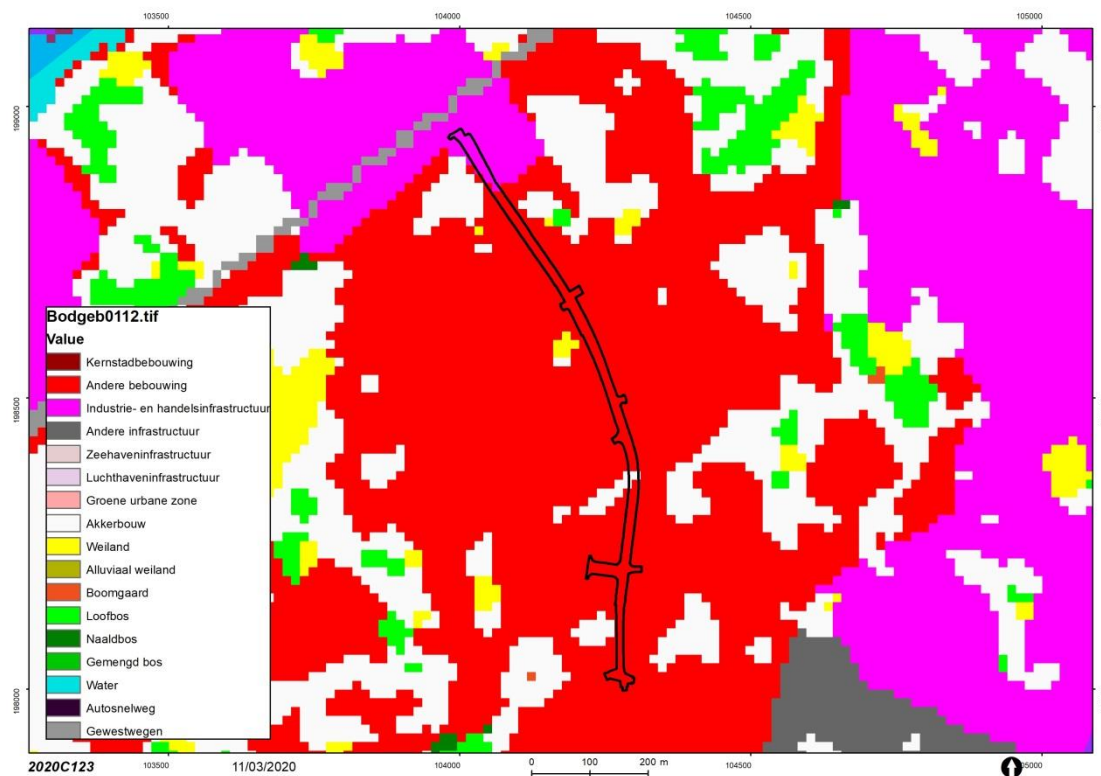

Figuur 8: De projectzone aangeduid op de Kwartair geologische kaart (dov.vlaanderen.be)

3.1.3. Bodem

Figuur 96: De bodemkaart met aanduiding van het projectgebied (AGIV)

Figuur10: De bodemgebruiskaart met aanduiding van het projectgebied (AGIV)

Het projectgebied zelf staat op de bodemkaart grotendeels ingekleurd als antropogeen. Wel is duidelijk te zien dat het tracé over een zandige tot licht zandleemstrook gaat die zich tussen het Leiealluvium en de Kalevallei uitstrekt.

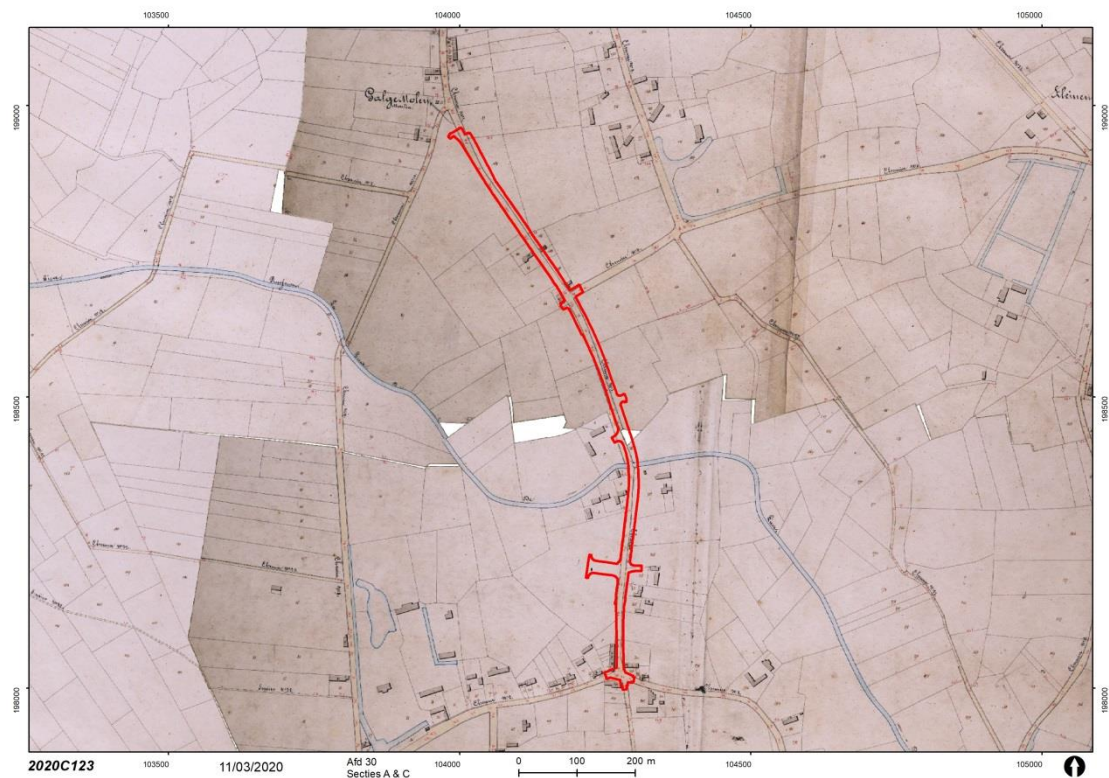
3.1.4. Verstoringshistoriek

Het projectgebied is op heden volledig bebouwd en ingericht. De huidige bebouwing dateert voornamelijk uit de 2de helft 20ste eeuw. Op Ferraris (1777) gaat het om akkerland met verspreide kleine hoevetjes. De straten zijn wel van riolering en nutsleidingen voorzien, wat betekend dat de bovenzone sterk verstoord zal zijn. In de zone tussen Vierweegsestraat en de brug over de Lieve valt de nieuwe verstoring grotendeels samen met de ligging van de oude tracés. Vanaf de Lieve verder noordwaarts komt het nieuwe tracé eerder tussen de oude leidingen te liggen.

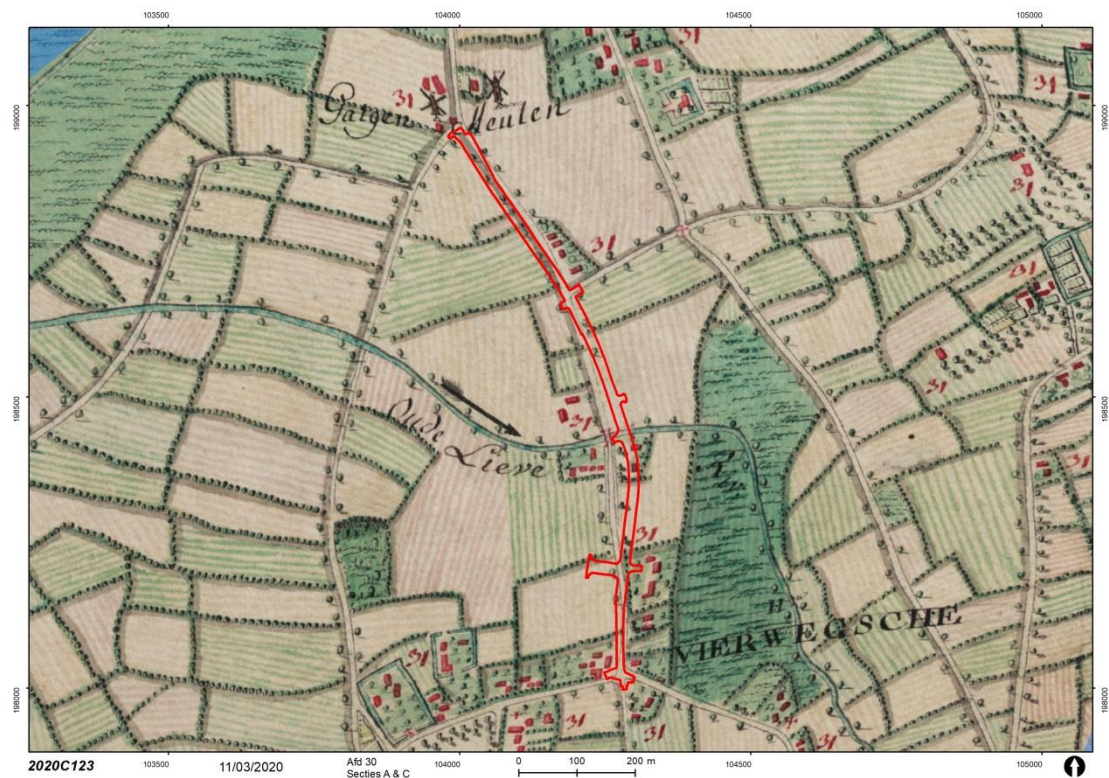
3.2. Historische en cartografische gegevens

De projectzone Evergemsesteenweg situeert zich op ca. 4 km tot 5 km ten noorden van het historische centrum van Gent. Het tracé dwarst een zandrug tussen de linker Leieoever, op de buitenkant van een brede meander, en de Kalevallei noordelijker. Het gebied tussen Beide aluvia bestaat vooral uit matig droge tot licht vochtige zand- en licht zandleemgronden (Wondelgem). De kunstmatig gegraven 13de-eeuwse Lieve doorsnijdt eveneens diagonaal deze rug en kruist de projectzone.

De Evergemsesteenweg loopt volledig gelijk met het reeds op de kaart van Ferraris (1777) voorkomende tracé van de verbindingsweg tussen Wondelgem en Evergem. De Evergemsesteenweg begint bij een “vierwegsche” (Ferraris), het huidige kruispunt Sint-Markoenstraat, Morekstraat, Vierweegsestraat en naar het noorden de Evergemsesteenweg. Dit kruispunt ligt op een 300 tal meter van de eigenlijke oude dorpskern nabij de Vroonstalledries. Het verdere verloop van de weg loopt op het oude kaartmateriaal door akkerland met enkele kleine hoeven of woningen langsheen het traject. Ter hoogte van de huidige industrieweg, het andere uiteinde van het projectgebied lag de Galgenmolen (buiten projectzone). Op ca. 1/3 van de afstand gaat de weg met een brug over de Lieve.

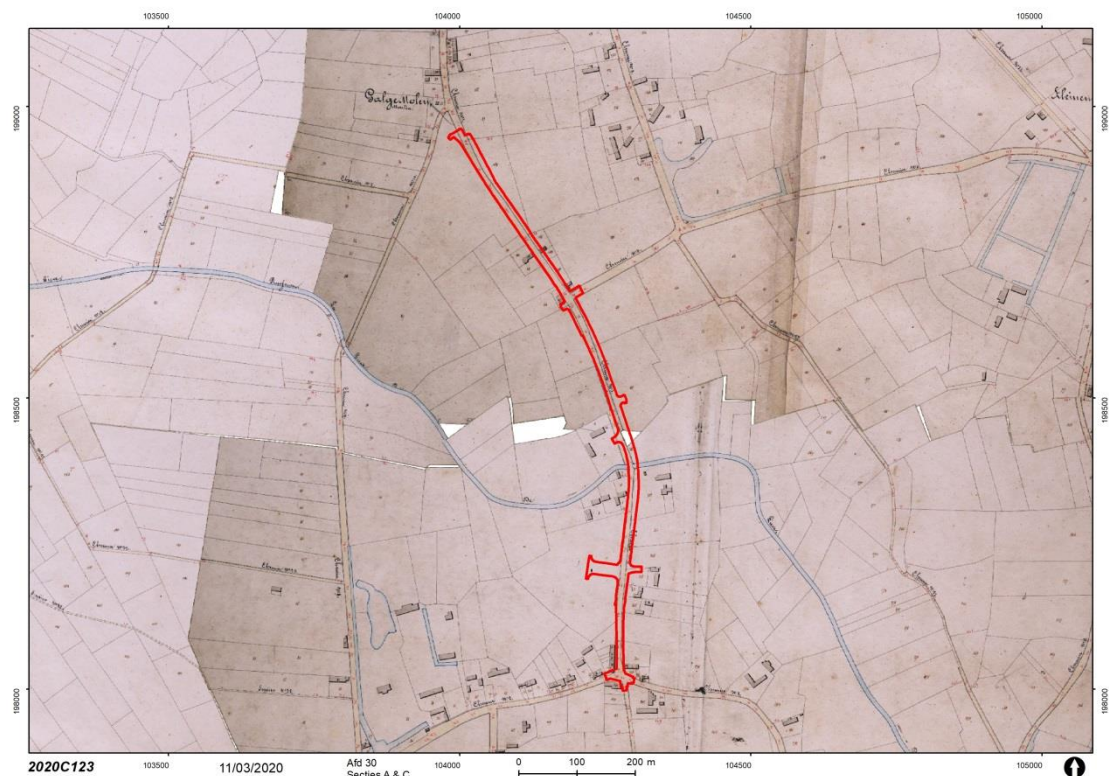
Figuur11: Uitsnit uit de POP-kaart, 1860 (Archief Gent)

Figuur 12: Detail uit de Kaart van Ferraris (1771-1778), Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik, met aanduiding van de projectzone (Koninklijke Bibliotheek van België)

Figuur 13: : Het projectgebied aangeduid op gereduceerde kadasterplannen met landgebruik, ca. 1850
 (groen: vochtige zones en weiland, geel: bossen, rood: bebouwing, roze: tuinpercelen, kleurloos landbouw, lichtgroen met stipfels: boomgaarden, blauw: hydrografie)(Universiteitsbibliotheek, Gent)

Figuur 14: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (ca 1840), (www.geopunt.be)

3.3. Archeologische gegevens

3.3.1. Beschrijving van de gekende archeologische waarden

De projectzone Evergemsesteenweg situeert zich op ca. 4 km tot 5 km ten noorden van het historische centrum van Gent. Het tracé dwarst een zandrug tussen de linker Leieoever, op de buitenkant van een brede meander, en de Kalevallei noordelijker. Het gebied tussen Beide aluvia bestaat vooral uit matig droge tot licht vochtige zand- en licht zandleemgronden (Wondelgem). De kunstmatig gegraven 13de-eeuwse Lieve doorsnijdt eveneens diagonaal deze rug en kruist de projectzone.

Het traject snijdt de Lieve, dit is een beschermd monument (*Loop van de Lieve met oevers* sinds 19/05/2005).

Verder zijn er op het traject geen bekende archeologische vindplaatsen. De dichtstbij gelegen plekken die opgenomen zijn in de Centraal Archeologische Inventaris zijn:

CAI157867: Aan de Zeeschipstraat werden in 1982 twee stuks silex gevonden, enkel breed in de Steentijd te dateren.

CAI157847: Waarneming bij bouw van een nieuwe brug over de Lieve, een kleine gracht met laat-middeleeuws reducerend en oxiderend gebakken aardewerk.

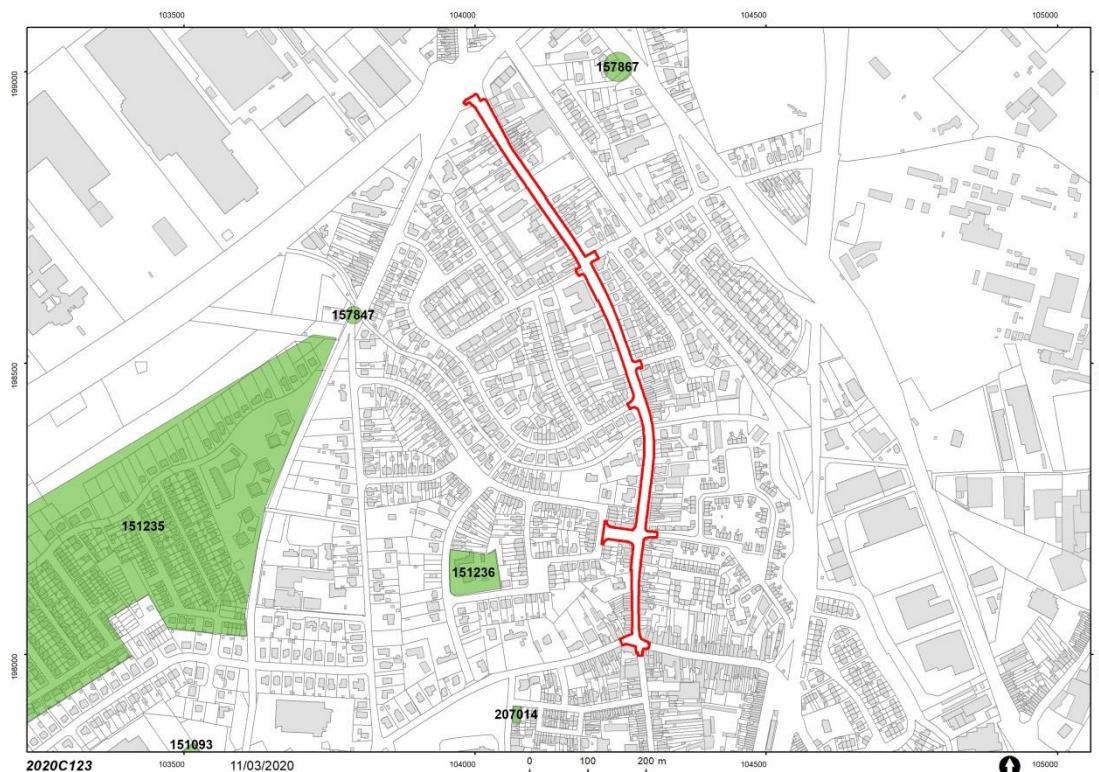
CAI151236: Hoeve Dossche, maakte deel uit van de historische site Vroonstalle, mogelijk een vroegmiddeleeuws vroonhof. Van de gevel aan de Waterlelielaan kon worden vastgesteld dat hij in fundering in Doornikse kalksteen was opgetrokken. De westzijde van het gebouw bevatte nog de originele 16de eeuwse vensteropeningen met kruisverdeling. De fundering in Doornikse steen was een nieuw gegeven. Mogelijk gaat het om herbruik van materiaal van een ouder gebouw van de grachtsite die op deze plaats kan worden gelokaliseerd.

CAI207014: Bij opgravingen in 20013 werden hier grachten, kuilen, paalsporen en waterputten gevonden. Wellicht de periferie van een laatmiddeleeuwse nederzetting.

En iets verder van de projectzone:

CAI151235: Bij de opgravingen 'Lange Velden' werden sporen uit de Late Bronstijd in de vorm van waarschijnlijk een langbed gevonden. Daarnaast ook greppels met middeleeuwse en postmiddeleeuwse aardewerkscherven.

CAI151093: Een proefsleuvenonderzoek in 2007 leverde een paalkuil en enkele lineaire sporen op die verder niet dateerbaar zijn wegens geen materiaal.

Figuur 15: De op de CAI aangeduide relevante archeologische relicten (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

3.4. Archeologische verwachting en afweging verder vooronderzoek

Het projectgebied betreft bestaande straten, openbaar domein dus, waar een nieuwe wegnis is gepland. Samen met deze werken zal ook de riolering aangepakt worden. Er komt een ontduubeling van het bestaande stelsel. Deze werken zullen plaatselijk dieper en breder gaan dan de bestaande verstoring, of net niet hetzelfde tracé volgen.

Het projectgebied is op heden volledig bebouwd en ingericht. De huidige bebouwing dateert voornamelijk uit de 2de helft 20ste eeuw. Op Ferraris (1777) gaat het om akkerland met verspreide kleine hoevetjes. De straten zijn wel van riolering en nutsleidingen voorzien, wat betekend dat de bovenzone sterk verstoord zal zijn. In de zone tussen Vierweegsestraat en de brug over de Lieve valt de nieuwe verstoring grotendeels samen met de ligging van de oude tracés. Vanaf de Lieve verder noordwaarts komt het nieuwe tracé eerder tussen de oude leidingen te liggen.

Het tracé ten noorden van de Lieve ligt al een heel eind van de historische kern Vroonstalledries. Bovendien is dit al minstens 250 jaar een doorgangsweg. De kans op bewaarde sporen die een kijk geven op menselijke aanwezigheid van voor het bestaan van die weg is zeer klein.

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek in combinatie met de geplande werken (riolerings- en wegniswerken) kunnen we volgende besluiten:

De geplande werken, in casu het ontduubelen van de riolering, zullen een diepere en bredere verstoring veroorzaken dan de bestaande. Aan de brug waar het traject de loop van de beschermde

Lieve kruist wordt niet geraakt. Samengevat kan men stellen dat indien voorafgegaan door een archeologisch onderzoek, dit hoogstwaarschijnlijk geen kenniswinst zouden opleveren.

Hierdoor zijn GEEN verdere archeologische maatregelen nodig.

4. Relevante bibliografie

- BEECKMAN, M., e.a., *Straatnamen Gentbrugge*, Gent 2007
- DE POTTER, F. & BROECKAERT, J., *Gentbrugge* in; *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen*, reeks 1, deel 3, Gent, 1864-1870
- CHARLES, L. e.a., *Van Walsites en speelhoven. Het vrije van Gent bij Jacques Horenbault (1619)*, Gent, 2008
- DE BLEECKER, M., *Gentbrugge, 8 eeuwen geschiedenis*, Gent, 2009
- DE VOS, S., *Wondelgem, Helmkruidstraat, Lange Velden*, in: *Archeologisch onderzoek in Gent 1997-2008. Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, Gent, 2008, reeks 2 nr. 2, pp. 186-189
- MESSIAEN, L., DE LOGI, A.: *Wondelgem- Vroonstalledries*, DL&H-rapport 10, Landegem, 2013.
- SEMEY, J. & VANMOERKERKE, J., *Vondstmeldingen. Wondelgemstraat, Koestraat - Liefkensstraat*, in: *Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, Gent, 1983, jg. 7 nr. 3, p. 38
- STOOPS, G., *Wondelgem, Botestraat 98-100*, in: *Archeologisch onderzoek in Gent 1997-2008. Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, Gent, 2008, reeks 2 nr. 2, pp. 182-185
- STOOPS, G., *Wondelgem, Woestijnegoedlaan 14-16*, in: *Archeologisch onderzoek in Gent 1997-2008. Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, Gent, 2008 reeks 2 nr. 2, pp. 190-191
- VAN HEUVERZWIJN, F. & VANMOERKERKE, J., *Vondstmelding*, in: *Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, Gent, 1982, jg. 6, nr. 2 p. 50

www.inventaris.onroerenderfgoed.be

www.onroerenderfgoed.be

www.dov.vlaanderen.be

<http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai/>

www.gent.be

Thesaurus

Archeologie: Het bestuderen van overblijfselen en voorwerpen of een ander spoor van menselijk bestaan in het verleden, alsook de bestaansomgeving van de mens, waarvan het behoud en de bestudering bijdragen tot het reconstrueren van de bestaansgeschiedenis van de mensheid en haar relatie tot de natuurlijke omgeving en ten aanzien waarvan opgravingen, ontdekkingen en andere methoden van onderzoek betreffende de mensheid en haar omgeving betekenisvolle bronnen van informatie zijn.

Archeologienota: Document, opgemaakt op basis van een archeologisch vooronderzoek, met administratieve gegevens, een verslag over de resultaten van het onderzoek, een voorstel van beslissing en een plan van aanpak voor de maatregelen die daaruit volgen.

Archeologisch onderzoek: Het gebruik van technieken en methoden waarmee archeologische sites, archeologische zones of delen ervan worden opgespoord en onderzocht met inbegrip van archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen.

Bodem: Het bovenste deel van de aardkorst waarin planten kunnen wortelen, samengesteld uit minerale deeltjes en organisch materiaal, inclusief levende organismen. Een bodem ontstaat uit de verweringsproducten van lokale gesteenten of uit afgezette, losse sedimenten.

Bureauonderzoek: Bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte bouwkundige of archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied, omvattende de aan- of afwezigheid, de aard en de omvang, de datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit ervan.

Centrale Archeologische Inventaris: Databank die archeologische vondstlocaties en indicatoren daartoe in het Vlaams Gewest in kaart brengt en de beschikbare informatie bundelt (afkorting: CAI).

Historische studie: Historische studie is de studie van historische bronnen, zoals documenten en historisch kaartmateriaal. Bepaalde relictten kunnen in historische bronnen reeds vermeld zijn en op oude kaarten weergegeven zijn. Dit geeft interessante bijkomende informatie omtrent de vondsten en de bewaringstoestand in die periode.

Middeleeuwen: Verwijst naar de periode in West-Europa van grofweg de 5de tot de 15de eeuw. De verschillende stijlen die zich tijdens deze periode ontwikkelden kenmerken zich door de evolutie van de Grieks-Romeinse traditie naar een meer christelijke thematiek, door de energieke geest van de Germaanse volken en door de bloeiende nieuwe steden die werden bevolkt door vrije burgers.